

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1990

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διανύουμε την κρίσιμη τελευταία δεκαετία του αιώνα μας. Τώρα διαμορφώνονται τα χαρακτηριστικά της εποχής που έρχεται. Ο κόσμος αλλάζει με ιλιγγιώδεις ρυθμούς. Τα τείχη γκρεμίζονται. Ο απομονωτισμός και ο προστατευτισμός κατέρρευσαν. Τα εθνικά σύνορα δεν αποτελούν πλέον εμπόδια για την επικοινωνία, τη συνεννόηση, την κατανόηση και τη συνεργασία κρατών και λαών. Η ενιαία Ευρώπη τείνει να ξεπεράσει τα όρια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Οι καινούργιες αυτές συνθήκες ενισχύουν τη σημασία των ανθρώπων και του πολιτισμού των λαών. Από την ποιότητα του ανθρώπινου παράγοντα εξαρτάται η ανάπτυξη κάθε κοινωνίας. Τη μάχη του μέλλοντος θα κερδίσουν οι χώρες που διαθέτουν πολίτες με κοινωνική αγωγή, σταθερές πολιτιστικές βάσεις και στέρεες γνώσεις, πάνω στις οποίες μπορεί να στηριχθεί η παραγωγή και η εφαρμογή νέων γνώσεων, μεθόδων και τεχνολογιών.

Ο βασικός θεσμός που εξασφαλίζει την ουσιαστική παρέμβαση της κοινωνίας στη διαμόρφωση του νέου κοινωνικοπολιτικού και ιστορικού γίνεσθαι είναι η Παιδεία. Η ανάγκη μιας σταθερής, υπεύθυνης και αποτελεσματικής στρατηγικής για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος είναι επιτακτική για όλες τις χώρες. Για χώρες όμως που αντιμετωπίζουν μια πολύμορφη κρίση όπως η δική μας, η ανάγκη αυτή είναι πιο πειστική. Δεν έχουμε την άνεση να χάσουμε άλλο χρόνο σε αντιπαραθέσεις και καθυστερήσεις. Οφείλουμε να αναβαθμίσουμε το εκπαιδευτικό μας σύστημα με συναίνεση και συνευθύνη. Τις κρίσιμες αυτές στιγμές δεν υπάρχουν στρατόπεδα ούτε νικητές και νικημένοι. Στο χώρο της Παιδείας πρέπει να διαμορφώσουμε ένα ενιαίο και αρραγές εθνικό μέτωπο. Όλες οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις είμαστε συνυπεύθυνοι.

Αυτή την ανάγκη και αυτή τη λογική υπηρετούν οι προτάσεις που δίνει σήμερα στη δημοσιότητα η Κυβέρνηση. Είναι προτάσεις ρεαλιστικές για συγκεκριμένες βελτιώσεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε σημεία που φαίνεται να συναντούν την αποδοχή ευρύτερου κοινωνικού φάσματος. Οι πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις και τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας μπορούν και πρέπει να εκφράσουν τις απόψεις και αντιπροτάσεις τους μέσα στα πλαίσια ενός διαλόγου χρονικά άνετου και απαλλαγμένου από θετικές ή αρνητικές προκαταλήψεις. Έτσι μόνο μπορεί να προκύψει η δημιουργική σύνθεση, που θα αποτελέσει την απάντηση της κοινωνίας μας, στο αίτημα για εκσυγχρονισμό και αναπροσανατολισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος ώστε να αντιμετωπίσουμε τις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Βασίλης Ν. Κοντογιαννόπουλος
Υπουργός Εθνικής Παιδείας
και Θρησκευμάτων

I. Η ΠΑΙΔΕΙΑ: ΑΙΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ, ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΕΘΝΙΚΗ

Ζούμε σε μία εποχή ραγδαίων μεταβολών. Η οργάνωση της εργασίας και η τεχνολογία αλλάζουν με αυξανόμενη ταχύτητα, στο πλαίσιο μιας νέας Ευρώπης που προδιαγράφει πρωτόγνωρα πλαίσια για τη συνεργασία και την ανάπτυξη.

Ζούμε σε μια εποχή έντονης διεθνοποίησης, πολιτισμικά, κοινωνικά, οικονομικά. **Η Παιδεία ποιότητας για όλους, με αξιοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα, αποτελεί όρο επιβίωσης κάθε σύγχρονης κοινωνίας.**

Τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα επιβάλλουν εκσυγχρονισμό και αναπροσανατολισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων, ώστε να ανταποκρίνονται προς τις νέες συνθήκες. Το αίτημα είναι περισσότερο ώριμο και επείγον για τη χώρα μας. Γιατί στην Ελλάδα υπήρξε καθυστερημένη ανταπόκριση στα μεταβαλλόμενα διεθνή ρεύματα εκπαιδευτικής πολιτικής, με επακόλουθο της καθυστέρησης αυτής την εφαρμογή επιλογών που είχαν ήδη εγκαταλειφθεί σε άλλες χώρες, παράλληλα με την αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να αξιοποιήσει την έφεση του λαού μας για περισσότερη Παιδεία και να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση για Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Τα δεδομένα αυτά, σε συνδυασμό με δύσκαμπτες δομές της Εκπαίδευσής μας, οδήγησαν στη σημερινή εκπαιδευτική κρίση, που επιδεινώνεται με τις δογματικές αγκυλώσεις, τον ποσοτικό μαζικισμό και την παραγνώριση της ποιοτικής διάστασης.

Γι' αυτό **ο εκσυγχρονισμός και η ποιοτική βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος προβάλλει ως πρωταρχική προϋπόθεση** για τη δημιουργία της ελληνικής κοινωνίας του 21ου αιώνα.

Η Παιδεία, με την ευρύτερή της έννοια, είναι δικαίωμα των πολιτών και υποχρέωση της Πολιτείας. **Είναι επένδυση εθνική.** Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο σε χώρες μικρές και όχι τόσο πλούσιες σε φυσικούς πόρους, όπως η δική μας, όπου ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί το κυριότερο κεφάλαιο. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτική μας πολιτική οφείλει να εξυπηρετεί τους μακροπρόθεσμους εθνικούς μας στόχους και να στηρίζεται σε **σταθερές αρχές**. Η Κυβέρνηση προτείνει οι αρχές αυτές να αποτελέσουν τους κατευθυντήριους άξονες του νέου θεσμικού πλαισίου για τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο θα διαμορφωθεί με βάση τα πορίσματα του κοινωνικού διαλόγου που αρχίζει σήμερα. Οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

■ Η εκπαιδευτική πολιτική και **οι νόμοι για την Παιδεία πρέπει να έχουν διάρκεια** και να μην μεταβάλλονται απλά επειδή αλλάζουν οι Κυβερνήσεις ή και οι Υπουργοί.

Αυτό σημαίνει ότι οι βασικοί εκπαιδευτικοί νόμοι πρέπει να ακολουθούν σταθερούς άξονες και να θέτουν ευέλικτα πλαίσια ώστε να επιτρέπουν προσαρμογές προς τις

ταχύτητα μεταβαλλόμενες συνθήκες, και την εκδήλωση δημιουργικών πρωτοβουλιών της εκπαιδευτικής κοινότητας.

- Η εκπαιδευτική νομοθεσία πρέπει **να αντιμετωπίζει ενιαία** τα προβλήματα της εκπαίδευσης, της έρευνας και της κατάρτισης.

Η πρακτική των στεγανών στις διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες δεν εναρμονίζεται με την "κοινωνία της γνώσης" και δεν ανταποκρίνεται στη δυναμική των σύγχρονων εξελίξεων.

- Η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει **να διευρύνει τις δυνατότητες επιλογής** του ατόμου.

Να διασφαλίζει την ισότητα ευκαιριών να διευκολύνει όλους τους πολίτες να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους και να βελτιώνουν το επίπεδο αρχικής και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισής τους, με στόχο να είναι σε θέση να εντάσσονται δημιουργικά στη συνεχώς μεταβαλλόμενη κοινωνική και επαγγελματική ζωή.

Η θέση αυτή σημαίνει υπέρβαση των ποσοτικών περιορισμών (*numerus clausus*) και των αποτυχημένων προσπάθειών προγραμματισμού της εκπαιδευτικής ροής και της κατανομής ανά επάγγελμα ενός ανθρώπινου δυναμικού που οφείλει να δημιουργεί επί πολλά χρόνια, σ' ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο και ταχύτητα διεθνοποιούμενο κοινωνικό περιβάλλον.

Σημαίνει, ακόμη, έμφαση στην άμιλλα, την προσπάθεια και την αξιοκρατία, και εγκατάλειψη κάθε εκπαιδευτικού απομονωτισμού, ώστε να εξασφαλίζεται η ανταγωνιστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού μας στην Ευρώπη και στον Κόσμο ολόκληρο.

Σημαίνει, κυρίως, παροχή αγωγής και στέρεων βασικών γνώσεων, εμπέδωση των μεθόδων αναζήτησης της γνώσης, αποφυγή πρόωρων εξειδικεύσεων, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, διδασκαλία ξένων γλωσσών και διαβίου εκπαίδευση, επιμόρφωση και κατάρτιση για όλους.

- Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να γίνεται **με τη συμμετοχή όλων των δημιουργικών δυνάμεων** του Έθνους και να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες απασχόλησης στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Αυτό σημαίνει συνευθύνη στον καθορισμό των βασικών επιλογών, με βάση τεκμηριωμένες αναλύσεις και μελέτες. Σημαίνει εύκαμπτα συστήματα διοίκησης και οικονομικής διαχείρισης, εκμετάλλευση των δυνατοτήτων για αυτοχρηματοδότηση, και πλήρη αξιοποίηση των ερευνητικών και παραγωγικών δυνατοτήτων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Σημαίνει ιεράρχηση των δημοσίων δαπανών για την Παιδεία και εκλογίκευση των διαδικασιών και των κατανομών, ώστε να εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση του κοινωνικού οφέλους, που αποβαίνει υπέρ των οικονομικά ασθενέστερων.

- Η δραστηριοποίηση στο χώρο της Παιδείας πρέπει να είναι **ευρύτατη και πολύμορφη**.

Καθήκον της Πολιτείας είναι να παρέχει δωρεάν δημόσια Παιδεία ποιότητας σε όλους τους τύπους και τις βαθμίδες.

Το καθήκον αυτό δεν αναιρείται από την παράλληλη αναγνώριση του δικαιώματος, όσων το επιθυμούν, να χρησιμοποιούν υπηρεσίες ιδιωτικής παιδείας, που μπορεί να λειτουργεί μόνο υπό τον έλεγχο της Πολιτείας. Όλοι οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς εντάσσονται στο νέο ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η δράση τους προβλέπεται συντονισμένη.

- Η εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής, πρέπει να γίνεται σε **αποκεντρωτική βάση**, με τη συμμετοχή και συνευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Τις αρχές αυτές υπηρετούν οι προτάσεις που ακολουθούν. Σε αντίθεση με τις πρακτικές του παρελθόντος, η Κυβέρνηση αντιμετωπίζει την Παιδεία ως ένα ενιαίο σύστημα στη διαχρονική του εξέλιξη χωρίς δογματισμούς και προκαταλήψεις. Γι' αυτό ούτε καταργεί προηγούμενους εκπαιδευτικούς νόμους, ούτε προβαίνει σε αποσπασματικές ρυθμίσεις. Με τις προτάσεις που ακολουθούν συμπληρώνεται και τροποποιείται η εκπαιδευτική νομοθεσία, ανά τομέα, με ενιαίο τρόπο, και στόχο τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος.

II. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την αντιμετώπιση των αναγκών επιστημονικής υποστήριξης του εκπαιδευτικού μας συστήματος, καθώς και των αναγκών σχεδιασμού, αξιολόγησης, μελετών, τεκμηρίωσης και συντονισμού θεσμοθετούνται νέα όργανα, ενεργοποιούνται θεσμοθετημένα και αναμορφώνονται άλλα που ήδη λειτουργούν. Στόχος είναι η δημιουργία ενός συντονισμένου συστήματος εκπαιδευτικού σχεδιασμού, ώστε να αποκατασταθεί η ενιαία αντίληψη μεταξύ όλων των βαθμίδων και μορφών της Εκπαίδευσης, και να εξαλειφθούν τα μεταξύ τους στεγανά. Έτσι επιτυγχάνεται και η ουσιαστική διασύνδεση της Παιδείας με το κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό γίγνεσθαι. Ειδικότερα προβλέπεται:

■ Το *Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας* (Ε.ΣΥ.Π.) αποτελεί το κεντρικό όργανο εκπαιδευτικού σχεδιασμού στο οποίο μετέχουν εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών φορέων, οι πρυτάνεις και οι πρόεδροι όλων των ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, και οι εκπρόσωποι των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας όλων των βαθμίδων. Το Ε.ΣΥ.Π., ως όργανο κοινωνικού ελέγχου και κοινωνικής συνευθύνης, συγκαλείται από τον Υπουργό Παιδείας σε τακτική ολομέλεια μια φορά το έτος. Σ' αυτήν παρουσιάζεται η *"Ετήσια Έκθεση για το Εκπαιδευτικό Σύστημα"*, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία εκπαιδευτικού απολογισμού του προηγούμενου έτους και στοιχεία βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Κατά τη συνεδρίαση παρουσιάζεται επίσης έκθεση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και του Υπουργού Εργασίας για την πορεία της οικονομίας και της απασχόλησης. Το Ε.ΣΥ.Π. συγκαλείται, σε ειδικές περιπτώσεις, και σε τμήματα :

*Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και
Επαγγελματικής Κατάρτισης.*

Το έργο του Ε.ΣΥ.Π. υποστηρίζεται διοικητικά από υπηρεσιακή μονάδα του Υπουργείου Παιδείας και επιστημονικά από όργανα που υφίστανται (όπως το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο) ή που ενεργοποιούνται (όπως το Εθνικό Ιδρυμα Μελετών και Ερευνών Παιδείας).

■ Το *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο* αποτελεί το επιστημονικό όργανο σχεδιασμού για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Για το σκοπό αυτό καλύπτονται τα υφιστάμενα κενά στη στελέχωσή του και παρέχονται οι αναγκαίες υλικοτεχνικές, νομικές και οργανωτικές προϋποθέσεις, για να επιτελέσει το έργο του.

■ Ενεργοποιείται το *Εθνικό Ιδρυμα Μελετών και Ερευνών Παιδείας* (Ε.Ι.Μ.Ε.Π.), με σκοπό τη στήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος, με διενέργεια εκπαιδευτικών μελετών και ερευνών, με την ανάπτυξη συστήματος τεκμηρίωσης και αξιολόγησης της εκπαίδευσης.

III .ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. Οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί και η υποστήριξη του έργου τους

Ο εκπαιδευτικός είναι ο βασικός παράγοντας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Από τις σπουδές, την εξέλιξη και την κοινωνική του καταξίωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η πορεία του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο, είχαμε ραγδαία αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών, χωρίς ανάλογη βελτίωση της εκπαίδευσης και της θέσης τους. Χρειάζεται να βελτιωθεί η εκπαίδευση και η θέση των εκπαιδευτικών, ακόμη και με τις σημερινές δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες. Ειδικότερα: -

- Η **εκπαίδευση** όλων των εκπαιδευτικών λειτουργών γίνεται στα Πανεπιστήμια. Περιλαμβάνει τις σπουδές σε επιστημονικούς κλάδους και στις επιστήμες της αγωγής, και την πρακτική άσκηση στη διδασκαλία, που είτε περιέχονται στο πρόγραμμα του ενιαίου κύκλου σπουδών τους είτε αποκτώνται με την παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων ετήσιας διάρκειας. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών του δημοτικού σχολείου μπορεί να οδηγεί σε εξειδίκευσή τους στη διδασκαλία είτε μαθημάτων των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, είτε μαθημάτων των θετικών επιστημών, ώστε στις ανώτερες τάξεις των πολυθέσιων δημοτικών σχολείων να είναι δυνατή η διδασκαλία των αντίστοιχων μαθημάτων από ειδικευμένους δασκάλους.

- Ο **διορισμός** των εκπαιδευτικών με μόνο κύριο κριτήριο την αρχαιότητα, δηλαδή το χρόνο εγγραφής στην επετηρίδα, δεν ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες για ποιότητα. Συγχρόνως οδηγεί σε δυσλειτουργίες, όπως η μακροχρόνια αναμονή, η ετεροαπασχόληση και ο διορισμός όταν πλέον έχουν χρονικά απομακρυνθεί από την παιδαγωγική αντίληψη και προδιάθεση στις οποίες τους εισήγαγαν οι σπουδές τους. Είναι αναγκαία η θέσπιση νέων κριτηρίων διορισμού των εκπαιδευτικών, (π.χ. χρόνος λήψης και βαθμός πτυχίου), ανάμεσα στα οποία σημαντική θέση έχει η επιτυχία σε διαγωνισμό που θα πραγματοποιείται κάθε έτος. Εξασφαλίζεται το αδιάβλητο και η αντικειμενικότητα του διαγωνισμού κατά το πρότυπο των Γενικών Εξετάσεων. Τα τελικά αποτελέσματα εκδίδονται με βάση μόρια που αντιστοιχούν αφενός στην εξέταση και αφετέρου στα υπόλοιπα κριτήρια. Είναι αυτονόητο ότι θα υπάρχει **ειδική μεταβατική ρύθμιση για τους παλιούς πτυχιούχους** που αναμένουν το διορισμό τους. Αρχικά τα μόρια που αφορούν το διαγωνισμό θα είναι λιγότερα και θα αυξηθούν σταδιακά, ενώ τα μόρια που αφορούν το χρόνο λήψης του πτυχίου θα είναι αυξημένα .

- Η **επιμόρφωση** των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους καλύπτει επιστημονικές γνώσεις στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα που συνδέονται με τη σχολική πράξη, καθώς και σε ειδικά αντικείμενα από τις επιστήμες της αγωγής. Έχει βραχυχρόνια

και ποικίλη διάρκεια και πραγματοποιείται στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα. Γίνεται επανελημμένα και αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς.

Η *μετεκπαίδευση* έχει μακροχρόνια διάρκεια, πραγματοποιείται στα Πανεπιστήμια και αφορά όσους εκπαιδευτικούς το επιθυμούν και αξιοκρατικά το δικαιούνται.

■ Η μεθοδολογική, επιστημονική και παιδαγωγική υποστήριξη προς τους εκπαιδευτικούς παρέχεται οργανωμένα από τα *Κέντρα Υποστήριξης του Εκπαιδευτικού Έργου* που ιδρύονται σε κάθε νομό και στελεχώνονται με εκπαιδευτικούς συμβούλους, και επιστήμονες εξειδικευμένους στις επιστήμες της αγωγής.

■ Κατά την υπηρεσιακή τους *εξέλιξη* οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν τις ικανότητές τους, είτε στο διδακτικό έργο είτε στη διοίκηση της Εκπαίδευσης. Τα διοικητικά όργανα της Εκπαίδευσης είναι οι Υποδιευθυντές και Διευθυντές σχολείων και οι Προϊστάμενοι Γραφείων και Διευθύνσεων Εκπαίδευσης. Υπεύθυνοι για την επιστημονική υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου είναι οι Εκπαιδευτικοί Σύμβουλοι και οι Συντονιστές Εκπαιδευτικοί Σύμβουλοι. Όλες οι θέσεις καλύπτονται με αξιοκρατικές διαδικασίες και κριτήρια.

■ Η *οργάνωση* του εκπαιδευτικού συστήματος έχει αποκεντρωτικό χαρακτήρα. Η αποκέντρωση δραστηριοποιείται στα ζητήματα περιφερειακού χαρακτήρα. Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι συνυπεύθυνη για τη λειτουργία του κάθε σχολείου. Κεντρικά ασκείται ο γενικός συντονισμός.

■ Οι *τοποθετήσεις* των εκπαιδευτικών ανά περιφέρεια, σχολείο ή άλλη οργανική μονάδα γίνονται κάθε φορά τουλάχιστον για μια τριετία, μετά την πάροδο της οποίας επιτρέπονται μεταθέσεις. Οι αποσπάσεις γίνονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις με διαδικασία που θα προβλεφθεί. Έτσι τα σχολεία θα αποκτήσουν προσωπικό που θα συνδέεται σε μονιμότερη βάση με τους μαθητές και δεν θα διαταράσσεται η συνέχεια της εκπαιδευτικής λειτουργίας.

■ Η εκπαιδευτική διαδικασία και οι εκπαιδευτικοί αξιολογούνται με αντικειμενικά κριτήρια από τους διευθυντές των σχολείων και από τα κατά περίπτωση αρμόδια όργανα για την επιστημονική υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου. Στόχος της αξιολόγησης είναι η συγκέντρωση δεδομένων για τη διαρκή βελτίωση των προγραμμάτων επιμόρφωσης, των εκπαιδευτικών, και της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2. Η ποιοτική βελτίωση της εκπαίδευσης

Η διάρθρωση του σχολικού συστήματος, η φιλοσοφία που το διαπνέει, καθώς και το περιεχόμενο και οι μέθοδοι διδασκαλίας, επηρεάζουν άμεσα την επιθυμητή ποιότητα της εκπαίδευσης. Οι παράγοντες αυτοί πρέπει να αποκτήσουν την ευελιξία και τη δυναμικότητα που τους λείπει σήμερα, ώστε να ανταποκρίνονται στις συνεχείς εξελίξεις. Ειδικότερα:

■ Προβλέπεται οργανωτικός εκσυγχρονισμός της **εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης** (Δημοτικό Γυμνάσιο), ώστε να διαμορφωθούν ενιαία και ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών και να γίνει δυνατή η διδασκαλία ξένης γλώσσας, φυσικής και αισθητικής αγωγής σε όλα τα παιδιά από τον πέμπτο χρόνο της φοίτησής τους στο σχολείο από ειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Δημιουργούνται ειδικά προγράμματα ενημέρωσης για τα παιδιά που δεν παρακολουθούν συστηματικά την εννιάχρονη εκπαίδευση, και τους γονείς τους με στόχο την προσέλκυση των παιδιών στο σχολείο. Τα προγράμματα αυτά οργανώνονται από τα Κέντρα Υποστήριξης Εκπαιδευτικού Έργου και πραγματοποιούνται από εξειδικευμένους επιστήμονες στις Επιστήμες της Αγωγής και εκπαιδευτικούς της αντίστοιχης βαθμίδας.

Οι σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες επιβάλλουν την επέκταση του θεσμού της προσχολικής αγωγής, με στόχο τη σταδιακή κάλυψη των αναγκών διετούς φοίτησης όλων των παιδιών στα νηπιαγωγεία και με παράλληλη επέκταση της διάρκειας της ημερήσιας λειτουργίας τους. Έτσι η προσχολική αγωγή θα συμβάλει στην ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών και θα επιτελέσει το κοινωνικό της έργο, αφού είναι γεγονός ότι στα νηπιαγωγεία και στις πρώτες τάξεις των δημοτικών σχολείων ασκείται η κύρια επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των νέων.

■ Τα αναλυτικά προγράμματα και βιβλία αποκτούν σαφείς παιδαγωγικούς και γνωσιολογικούς σκοπούς, συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και σύγχρονο επιστημονικό περιεχόμενο. Επιτρέπουν την ανάπτυξη προτεραιοτήτων στη διδασκαλία-μάθηση ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών. Τα προγράμματα και βιβλία αναθεωρούνται ανά τακτά διαστήματα. Πρέπει να διακρίνονται από εσωτερική συνοχή, και να παρέχουν σύγχρονες γνώσεις με ελκυστικές μεθόδους διδασκαλίας, να ασκούν την κριτική σκέψη, τη δημιουργική ικανότητα και το ερευνητικό πνεύμα των μαθητών και να τους μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Περιλαμβάνουν τη χρήση των νέων τεχνολογιών της πληροφορικής στην εκπαιδευτική διαδικασία. Κατοχυρώνουν την εθνική και ευρωπαϊκή μας ταυτότητα.

Η διάρθρωση της διδακτέας ύλης έχει σκοπό την ολοκλήρωση της απαιτούμενης βασικής γνώσης για κάθε γνωστικό αντικείμενο. Το περιεχόμενο των σπουδών παρέχει στέρεες γνώσεις, αποκλείει την πρόωρη εξειδίκευση, και συνδέει το σχολείο με την κοινωνία και την παραγωγή. Στα πλαίσια αυτά εκσυγχρονίζεται ο θεσμός του Σχολικού-Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Παράλληλα διευρύνεται το φάσμα υπηρεσιών των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων, που εντάσσονται στα Κέντρα Υποστήριξης Εκπαιδευτικού Έργου.

■ Η διδασκαλία της σωστής χρήσης της γλώσσας μας στη διαχρονική της εξέλιξη και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Εθνικής Επιτροπής Γλώσσας που συγκροτείται στο Υπουργείο Παιδείας αποτελεί βασικό στόχο για τα προγράμματα και βιβλία

■ Η ενισχυτική διδασκαλία του μαθητή στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζει τις ιδιαίτερες μαθησιακές δυσκολίες κάποιων μαθητών στα πρώτα τους βήματα και τους βοηθεί ώστε σταδιακά να μπορούν να παρακολουθούν τα αντικείμενα διδασκαλίας χωρίς να υστερούν έναντι των συμμαθητών τους.

■ Τα σχολικά βιβλία ανήκουν στη Βιβλιοθήκη του σχολείου. Δανείζονται στην αρχή της σχολικής χρονιάς και επιστρέφονται στο τέλος της. Σε περίπτωση μη επιστροφής θα καταβάλλεται το αντίστοιχο ποσό στο ταμείο της Βιβλιοθήκης. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης περισσότερων σχολικών βιβλίων ανά μάθημα. Έτσι φθάνουμε σταδιακά στα βιβλία πολλαπλής χρήσης και στα πολλαπλά βιβλία ανά μάθημα.

■ Η σχολική ζωή λειτουργεί ως εργαστήριο δημοκρατικής, πολιτιστικής, αισθητικής και φυσικής αγωγής των μαθητών, ώστε να διευκολύνεται η απρόσκοπτη κοινωνική τους ένταξη, ως ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων που λειτουργούν με ατομική ευθύνη μέσα στα πλαίσια της συλλογικής προσπάθειας.

■ Καθιερώνεται ο θεσμός των Προτύπων Σχολείων που θα λειτουργούν παράλληλα με τα Πειραματικά, με διαφοροποιημένους στόχους και προτεραιότητες, σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική. Οι μαθητές θα εισάγονται μετά από εξετάσεις και οι εκπαιδευτικοί θα έχουν αυξημένα προσόντα και θα τους παρέχονται κίνητρα.

■ Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την ποιοτική άνοδο των σπουδών στα εσπερινά σχολεία και για την ενίσχυση των μαθητών τους.

■ Η διαμόρφωση πλήρους συστήματος ειδικής αγωγής αποτελεί αντικείμενο πρώτης προτεραιότητας. Ενισχύεται η προσπάθεια για ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες σε κοινά σχολεία, και η δημιουργία ειδικών σχολείων με ειδική στελέχωση και προγράμματα, όπου αυτό απαιτείται.

■ Τα λύκεια αποκτούν την αυτονομία τους και παρέχουν ολοκληρωμένη γενική παιδεία. Καταργούνται οι δέσμες και αναδιαρθρώνεται το αναλυτικό πρόγραμμα. Οι μαθητές παρακολουθούν ένα ενιαίο κορμό και επιπλέον έχουν τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε μαθήματα επιλογής. Είναι αυτονόητο ότι η διαδικασία αυτή θα εξελιχθεί σταδιακά, ξεκινώντας από τους μαθητές που θα εισέλθουν στο Λύκειο το 1992.

■. Σε αρμονία με τις ρυθμίσεις αυτές προβλέπεται νέο **σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**, που θα ισχύσει από το 1995, όταν θα αποφοιτούν από το Λύκειο οι μαθητές αυτοί. Η αναμόρφωση του συστήματος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και η εξασφάλιση του επιστημονικά άρτιου και αδιάβλητου τρόπου διεξαγωγής κάθε είδους εξετάσεων βασίζεται στα ακόλουθα:

α) Διαμόρφωση θεμάτων εξετάσεων με επιστημονική εγκυρότητα, ώστε να καλύπτουν ευρύ φάσμα των αντίστοιχων γνωστικών αντικειμένων, να συμβάλλουν στη διαπίστωση, όχι μόνο της γνώσης, αλλά και της κριτικής σκέψης των υποψηφίων και να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες μεθόδους αξιολόγησης.

β) Αξιόπιστη και έγκυρη βαθμολόγηση των γραπτών των υποψηφίων από βαθμολογητές επιμορφωμένους στις σύγχρονες θεωρίες και πρακτικές της αξιολόγησης.

γ) Προσδιορισμός των εξεταστέων μαθημάτων και των συντελεστών τους, από τα Τμήματα των Πανεπιστημίων.

δ) Ελεύθερη επιλογή από τους υποψηφίους των Τμημάτων στα οποία επιθυμούν να εισαχθούν, κατά σειρά προτίμησης. Κατ'αυτό τον τρόπο διευρύνονται οι δυνατότητες των υποψηφίων και ταυτόχρονα βελτιώνεται η κατανομή τους στα Τμήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης σύμφωνα με τις επιθυμίες τους.

Για τη διοικητική και επιστημονική υποστήριξη του συστήματος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ιδρύεται Οργανισμός Διεξαγωγής Εξετάσεων, ο οποίος θα πραγματοποιεί και άλλες εξετάσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας, όπως οι ετήσιοι διαγωνισμοί για τους διορισμούς εκπαιδευτικών, οι εξετάσεις για την απονομή κρατικών πτυχίων γλωσσομάθειας κλπ..

3. Η υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων

Είναι δεδομένες οι ελλείψεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε σχολικά κτίρια, σε εργαστήρια, βιβλιοθήκες, αθλητικές και πολιτιστικές εγκαταστάσεις. Προγραμματίζεται η απόκτηση όλων των απαιτούμενων οικοπέδων για την κατασκευή πάνω από 20.000 νέων σχολικών αιθουσών. Παράλληλα, δημιουργείται σύστημα συντήρησης των κτιρίων και των εγκαταστάσεων. Έτσι εξασφαλίζεται η μεγιστοποίηση της απόδοσης των εκπαιδευτικών επενδύσεων. Ειδικότερα:

- Δημιουργείται πλήρες πλαίσιο προδιαγραφών για τα σχολικά κτίρια, τη συντήρησή τους και τον κάθε είδους εξοπλισμό τους, καθώς και για τις σχολικές βιβλιοθήκες, οι οποίες εκσυγχρονίζονται και εμπλουτίζονται, ώστε να επιτελέσουν την αποστολή τους, προσελκύοντας τους μαθητές και εθίζοντάς τους στη μελέτη.
- Ενισχύεται η συμμετοχή και η συνευθύνη της τοπικής κοινωνίας στη δημιουργία και συντήρηση της υλικοτεχνικής υποδομής, καθώς και στη λειτουργία των σχολείων, με την ενεργοποίηση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχολικών επιτροπών, και των συλλόγων γονέων.
- Ο προγραμματισμός της δημιουργίας νέων σχολικών κτιρίων γίνεται σε συνάρτηση με τις προβλεπόμενες εξελίξεις στην κατανομή του πληθυσμού και στη ζήτηση ανά εκπαιδευτική βαθμίδα και περιοχή, μετά από προηγούμενη μελέτη της χωροταξικής κατανομής τους.
- Από το 1991 αρχίζει η εφαρμογή ενός προγράμματος που θα καλύψει μέσα στο έτος αυτό τις ανάγκες συντήρησης όλων των σχολικών κτιρίων και μέχρι το τέλος του 1997 θα εξασφαλίσει σταδιακά τη λειτουργία όλων των σχολείων σε πρωϊνή βάρδια.

4. Βελτίωση της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται σήμερα από παρωχημένα και άκαμπτα προγράμματα και βιβλία, ελλείψεις στην εργαστηριακή υποδομή, μη σύνδεση με την παραγωγική διαδικασία, ανυπαρξία ολοκληρωμένου συστήματος επιμόρφωσης

καθηγητών και προβλήματα στη διοίκηση των σχολείων και των εργαστηρίων. Αυτές είναι οι κύριες αιτίες της μειωμένης προσέλευσης των νέων σ' αυτά. Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης:

- Βελτιώνεται η υλικοτεχνική υποδομή και η στελέχωση των σχολείων αυτών.
- Θεσμοθετούνται τα αναγκαία όργανα τόσο σε σχολικό επίπεδο (π.χ. Προϊστάμενοι Τομέων και Εργαστηρίων), όσο και σε νομαρχιακό επίπεδο (ίδρυση γραφείων Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης).
- Εκσυγχρονίζεται η διαδικασία ίδρυσης Τμημάτων και έγκρισης προδιαγραφών εργαστηρίων, προγραμμάτων και βιβλίων, ώστε να είναι πιο εύκαμπτη και να προσαρμόζεται ταχύτερα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της παραγωγής. Ειδικά τα προγράμματα πρέπει να εξασφαλίζουν κυρίως την παροχή επαρκούς εγκύκλιας παιδείας και να μην περιορίζονται στην εξειδίκευση. Για τούς σκοπούς αυτούς αναπτύσσονται νέοι ευέλικτοι μηχανισμοί συνεχιζόμενης έρευνας της παραγωγής, που οδηγούν σε άμεση εφαρμογή των αναγκαίων μεταβολών στο εκπαιδευτικό προσωπικό, στις ειδικότητες, στη διοίκηση και στην υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου.
- Στηρίζεται και βελτιώνεται ο θεσμός των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων με βάση την αξιολόγηση της μέχρι τώρα λειτουργίας τους.
- Διατηρούνται οι ειδικοί τύποι Λυκείων (Ναυτικά, Εκκλησιαστικά, Κλασσικά, κλπ.).

IV. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση είναι η βασική αρχή της σύγχρονης εκπαιδευτικής φιλοσοφίας. Διευρύνει τους ορίζοντες των πολιτών και διευκολύνει τη σύνδεση της Εκπαίδευσης με την παραγωγή. Στη σύγχρονη εποχή η βασική εκπαίδευση παρέχει γενική παιδεία. Η εξειδίκευση και η τεχνολογική ενημέρωση, καθώς και η διεύρυνση του μορφωτικού επιπέδου των πολιτών, είναι αντικείμενο της επαγγελματικής κατάρτισης. Ο εκσυγχρονισμός και ο συντονισμός των προσπαθειών που καταβάλλονται στον τομέα αυτό, είναι απολύτως απαραίτητος, ώστε να αντιμετωπίσουμε τις ανάγκες της παραγωγής και να καταπολεμήσουμε την ανεργία. Χρειάζεται να αξιοποιηθούν πλήρως οι δυνατότητες χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ο.Κ. και να διευρυνθούν παράλληλα οι τεχνολογικοί και οι πολιτιστικοί ορίζοντες του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας μας. Για να πραγματοποιηθούν τα παραπάνω προβλέπονται τα ακόλουθα:

1. Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Κατάρτισης

Δημιουργείται ενιαίο Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Κατάρτισης που περιλαμβάνει προγράμματα τα οποία πραγματοποιούνται από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, και προσαρμόζονται στις συνθήκες παραγωγής του τόπου λειτουργίας τους.

2. Φορείς Επαγγελματικής Κατάρτισης

■ Η Επαγγελματική Κατάρτιση μπορεί να παρέχεται από διάφορους δημόσιους φορείς, όπως τα Ινστιτούτα και οι Σχολές του ΟΑΕΔ, τα προγράμματα της Λαϊκής Επιμόρφωσης, τα προγράμματα των ΚΕΓΕ (Υπουργείο Γεωργίας), της Νέας Γενιάς, του ΕΟΜΜΕΧ, του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κλπ, καθώς και από ιδιωτικούς φορείς.

■ Στο Υπουργείο Παιδείας ιδρύεται ο **Ελληνικός Οργανισμός Επαγγελματικής Κατάρτισης**. Ο οργανισμός αυτός διοικείται με τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων και είναι αρμόδιος για τη λειτουργία των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης του Υπουργείου Παιδείας και των ιδιωτικών, την εκπαίδευση των εκπαιδευτών, την ισοτίμηση επαγγελματικών δικαιωμάτων στο χώρο της Επαγγελματικής Κατάρτισης, καθώς και για τη θέσπιση προδιαγραφών και τον καθορισμό των προγραμμάτων, των προσόντων των εκπαιδευτών κλπ.. Μετά τη ρύθμιση αυτή παύει η λειτουργία των ανεξέλεγκτων Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών. Όσα ήδη λειτουργούν είτε θα υπαχθούν σε κάποια μορφή ιδιωτικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης και θα λάβουν αντίστοιχη νόμιμη άδεια λειτουργίας, είτε θα κλείσουν.

■ Το προσωπικό των δημόσιων και ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αποτελούν εκπαιδευτές, οι όροι εργασίας των οποίων διέπονται από αντίστοιχες συλλογικές συμβάσεις. Στα δημόσια Ινστιτούτα μπορούν να διατίθενται, ως διευθυντικά στελέχη, και μόνιμοι εκπαιδευτικοί αντίστοιχων κλάδων των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

3. Μορφές Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η Επαγγελματική Κατάρτιση μπορεί να πραγματοποιείται στα ιδρυόμενα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης και περιλαμβάνει:

- Προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης με ποικίλη διάρκεια, που απευθύνονται σε αποφοίτους κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας, προσφέρουν ελεύθερες σπουδές, και δεν χορηγούν πτυχία ή βεβαιώσεις που να παρέχουν επαγγελματικά δικαιώματα.
- Προγράμματα διάρκειας 2-4 εξαμήνων, για διάφορες ειδικότητες και με προδιαγραφές που εγκρίνει το Κράτος. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε αποφοίτους Γυμνασίου ή Λυκείου και οδηγούν στη χορήγηση επαγγελματικών πτυχίων, που παρέχουν επαγγελματικά δικαιώματα ανάλογα με αυτά των τεχνικών και επαγγελματικών σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

4. Ανοιχτό Πανεπιστήμιο

Στη σύγχρονη εποχή η διάδοση και η απόκτηση της γνώσης δεν είναι δυνατόν να έχει όρια. Οι τεχνολογίες της "μάθησης εξ αποστάσεως" χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο. Η εκπαιδευτική τηλεόραση και τα "μαθήματα δι' αλληλογραφίας" είναι διεθνώς χρησιμοποιούμενες μέθοδοι για την επίτευξη των ακόλουθων σκοπών:

- α) Κάθε είδους επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων
- β) Διεύρυνση των πνευματικών και πολιτιστικών γνώσεων των ενηλίκων και
- γ) Προγράμματα για ενηλίκους που οδηγούν σε τίτλους σπουδών διαφόρων βαθμίδων, μέχρι και πανεπιστημιακά διπλώματα. Οι τίτλοι αυτοί παρέχουν συγκεκριμένα επαγγελματικά δικαιώματα.

Το πολυσύνθετο αυτό έργο επιτελείται διεθνώς από τα "Ανοιχτά Πανεπιστήμια". Στην Ελλάδα υπάρχει κενό στον τομέα αυτό. Για την κάλυψη του κενού ιδρύεται "**Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο**" με έδρα την Αθήνα, που θα λειτουργεί ως αυτοδιοικούμενο ΝΠΔΔ, και θα συνεργάζεται με τα αντίστοιχα ιδρύματα του εξωτερικού. Στη διοίκησή του θα μετέχουν τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και οι κοινωνικοί εταίροι.

V. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Στη σύγχρονη εποχή η εκμάθηση ξένων γλωσσών αποτελεί σημαντικό έργο της Πολιτείας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για χώρες μικρές, όπως η δική μας, των οποίων η γλώσσα δεν παρουσιάζει μεγάλη συγγένεια με τις ευρύτερα χρησιμοποιούμενες γλώσσες. Το έργο αυτό χρειάζεται να αποτελεί αντικείμενο ειδικής διδασκαλίας στα σχολεία. Ωστόσο στην Ελλάδα η διδασκαλία ξένων γλωσσών υστερεί. Γι' αυτό:

- Επεκτείνεται η διδασκαλία και βελτιώνεται η μεθοδολογία της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών στα σχολεία (δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια), με την αξιοποίηση και των δυνατοτήτων που προσφέρει το κοινοτικό πρόγραμμα LINGUA.
- Τα μέχρι τώρα "φροντιστήρια" ξένων γλωσσών αναδιοργανώνονται λειτουργικά σε νέο σχήμα υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας και ονομάζονται Ινστιτούτα Ξένων Γλωσσών. Το Υπουργείο Παιδείας χορηγεί και ανακαλεί τις άδειες λειτουργίας, προσδιορίζει τα προσόντα των ιδρυτών και του διδακτικού προσωπικού και θέτει τις προδιαγραφές για τις σχετικές εγκαταστάσεις. Οι εργασιακές σχέσεις των εργαζομένων στα φροντιστήρια ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.
- Θεσπίζονται κρατικές εξετάσεις γλωσσομάθειας, που διενεργούνται από τον Οργανισμό Διεξαγωγής Εξετάσεων και οδηγούν στη χορήγηση κρατικών πτυχίων γλωσσομάθειας, χωρίς να θίγονται οι υφιστάμενες υποχρεώσεις της χώρας που προέρχονται από διεθνείς συμβάσεις. Ακόμη αναμορφώνεται ο θεσμός της "επάρκειας", ώστε να καλύπτει τις περιοχές ή τις γλώσσες όπου δεν υπάρχει προσφορά πτυχιούχων Πανεπιστημίου.

VI. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Σήμερα η χώρα μας λειτουργεί αμιγή ελληνικά σχολεία στη Δυτική Ευρώπη (κυρίως στη Γερμανία). Η λειτουργία των σχολείων αυτών παρουσιάζει προβλήματα. Παράλληλα, η ελληνική μορφωτική παρουσία σε υπερπόντιες περιοχές και η συμβολή του Ελληνικού Κράτους στην καλλιέργεια των ελληνικών σπουδών στο εξωτερικό είναι περιορισμένη. Με βάση τα δεδομένα αυτά:

- Η εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων του εξωτερικού πρέπει να τείνει στην κατοχύρωση της εθνικής μας ταυτότητας, στα πλαίσια της εκπαίδευσης της χώρας υποδοχής, έτσι ώστε τα Ελληνόπουλα του εξωτερικού να αποκτούν ουσιαστική παιδεία στο περιβάλλον όπου ζουν με προγράμματα ειδικά ή ενταγμένα στα σχολεία των αντιστοίχων χωρών.

- . Ιδρύεται Ελληνικός Μορφωτικός Οργανισμός Εξωτερικού: Ο Οργανισμός αυτός είναι αρμόδιος για την εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων του Εξωτερικού, για τη διδασκαλία της Ελληνικής σε ξενόγλωσσους στο εξωτερικό, για την ενίσχυση των ελληνικών σπουδών σε ΑΕΙ του εξωτερικού και για τη γενικότερη προώθηση της ελληνικής μορφωτικής παρουσίας στο εξωτερικό.

VI. ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οι νέες συνθήκες απαιτούν συνεχή βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και συνεπώς διαρκή ανταγωνισμό. Στην τελευταία δεκαετία του αιώνα μας το κάθε Πανεπιστήμιο θα κερδίζει την καταξίωσή του ανάλογα με την ποιότητα της δουλειάς του στους τομείς της διδασκαλίας και της έρευνας. Για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις νέες αυτές συνθήκες τα Πανεπιστήμια πρέπει να αλλάξουν οι αντιλήψεις μας και να συνειδητοποιήσουμε ότι ο χώρος του Πανεπιστημίου είναι εκείνος, όπου κατ' εξοχήν πρέπει να αναπτύσσεται η άμιλλα και να επικρατεί η αξιοκρατία. Είναι ανάγκη να μεγιστοποιηθούν η προσπάθεια και η απόδοση όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και να γίνει πιο ορθολογική κατανομή των διατιθέμενων πόρων. Ταυτόχρονα πρέπει να αναπροσαρμοσθούν και να εκσυγχρονισθούν τα δομικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των Πανεπιστημίων, ώστε να καταστούν ευέλικτοι και αποτελεσματικοί οργανισμοί.

Απαιτείται υπέρβαση ορισμένων χαρακτηριστικών του πανεπιστημιακού συστήματος. Δεν έχει τόση σημασία σήμερα να αναλωθούμε σε κριτική και αντιπαράθεση με τα κριτήρια του χθες, τα οποία έχουν ξεπεραστεί από την ίδια τη ζωή. Εκείνο που έχει σημασία είναι να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις ανάγκες του αύριο. Απαιτείται ποιοτικό άλμα. Τα ελληνικά Πανεπιστήμια είναι ικανά για τα άλμα αυτό, και η Πολιτεία έχει χρέος να διαμορφώσει τους όρους και το κατάλληλο πλαίσιο, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των καιρών.

Οι παρακάτω προτάσεις εντάσσονται σ' αυτήν ακριβώς τη λογική και έχουν τις εξής κύριες κατευθύνσεις:

- Τη **βελτίωση της λειτουργικότητας και αποτελεσματικότητας** των Πανεπιστημίων, ώστε να αποκτήσουν μεγαλύτερη ταχύτητα στη λήψη και εφαρμογή των αποφάσεων, μεγαλύτερη ευελιξία στην οικονομική διαχείριση και μεγαλύτερη απόδοση σε κάθε τομέα δραστηριότητας (διδασκαλία, έρευνα, διοίκηση).
- Την **εισαγωγή διαδικασιών σχεδιασμού και αξιολόγησης** σε όλα τα επίπεδα και για όλες τις δραστηριότητες.
- Τη διασφάλιση όρων για την **ποιοτική αναβάθμιση των προπτυχιακών σπουδών** και για τη συστηματική **οργάνωση μεταπτυχιακών σπουδών**.
- Το συνεχή **περιορισμό της οικονομικής και διοικητικής εξάρτησης** των Πανεπιστημίων από το Κράτος, με την ενίσχυση της αυτοδιοίκησής τους και με την εξασφάλιση των προϋποθέσεων αυτοδύναμης οικονομικής πορείας και ανάπτυξης, με την ανάληψη προγραμμάτων έρευνας και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης.

- Την ιδιαίτερη *ενίσχυση των νέων Πανεπιστημίων*.
- Την *ενιαία θεώρηση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης*.

1. Αυτοδιοίκηση και οικονομική ευελιξία

Η κατοχύρωση και ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των Πανεπιστημίων έχει αποδειχθεί ως ασφαλής τρόπος για την αποτελεσματικότερη επίτευξη του έργου τους. Γιατί η ελεύθερη διδασκαλία και η έρευνα μόνο έτσι μπορεί να αναπτυχθούν. Η διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα διευρύνει την αυτοδιοίκηση και την οικονομική αυτοτέλεια των Πανεπιστημίων είναι πρωταρχικό μέλημα της Πολιτείας. Το πλαίσιο αυτό πρέπει να περιορίζει την έκταση και το βάθος της κρατικής ανάμιξης, που εκδηλώνεται ως νόμιμη κατά το Σύνταγμα εποπτεία, και δεν παίρνει τη μορφή παρέμβασης.

Με βάση τις θέσεις αυτές:

- Παρέχεται η αρμοδιότητα στα Πανεπιστήμια να προσλαμβάνουν το κάθε κατηγορίας προσωπικό τους, ανάλογα με τις χορηγούμενες πιστώσεις, που προβλέπονται στον Τακτικό Προϋπολογισμό.
- Δημιουργείται το κατάλληλο πλαίσιο, ώστε τα Πανεπιστήμια να διαχειρίζονται με ευέλικτες διαδικασίες τις πιστώσεις που τους διατίθενται, τόσο από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, όσο και από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.
- Απελευθερώνονται οι διαδικασίες για την αξιοποίηση της ίδιας περιουσίας των Πανεπιστημίων και για την άντληση πόρων από τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

2. Διοίκηση των Α.Ε.Ι.

Η επιθυμητή ποιότητα και αποτελεσματικότητα των Πανεπιστημίων εξαρτάται και από τον επιχειρησιακό χαρακτήρα της διοικητικής τους δομής και οργάνωσης. Ρυθμίσεις του πρόσφατου ή απώτερου παρελθόντος που δυσχεραίνουν ή καθυστερούν τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων δεν πρέπει να διαιωνισθούν στη δεκαετία που άρχισε. Αντίθετα, πρέπει να επέλθουν οι μεταβολές που εγγυώνται την επιθυμητή ευελιξία. Για το σκοπό αυτό προτείνεται:

- Διεύρυνση της Συγκλήτου, ώστε να γίνει περισσότερο αντιπροσωπευτική. Θα συμμετέχουν, επιπλέον των σημερινών μελών της (Κοσμητόρων, φοιτητών κλπ.) και οι Πρόεδροι των Τμημάτων και εκπρόσωποι του ΔΕΠ του Πανεπιστημίου. Η Σύγκλητος, ως το ανώτατο συλλογικό όργανο του Πανεπιστημίου έχει ως βασικές αρμοδιότητες τη χάραξη

πολιτικής, τη γενική εποπτεία λειτουργίας, και τον τακτικό απολογιστικό έλεγχο των δραστηριοτήτων

■ Διεύρυνση του Πρυτανικού Συμβουλίου. Θα μετέχουν εκτός των σημερινών μελών του:

α) Δύο επιπλέον Αντιπρυτάνεις, που ορίζονται από τη Σύγκλητο μετά από πρόταση του Πρύτανη

β) τρία μόνιμα μέλη ΔΕΠ, εκτός της βαθμίδας του Καθηγητή.

γ) ο Γενικός Γραμματέας του Πανεπιστημίου

δ) δύο επιπλέον φοιτητές.

Το Πρυτανικό Συμβούλιο έχει ως βασικές αρμοδιότητες την εξειδίκευση και εφαρμογή των αποφάσεων της Συγκλήτου, την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του Πανεπιστημίου και την απρόσκοπτη ανάπτυξή του.

■ Συγκρότηση μόνιμων επιτροπών που υποβοηθούν το Πρυτανικό Συμβούλιο στο έργο του. Κάθε επιτροπή συγκροτείται κατά πλειοψηφία από μέλη ΔΕΠ, και έχει ως επικεφαλής έναν από τους Αντιπρυτάνεις ή τα μέλη ΔΕΠ του Πρυτανικού Συμβουλίου. Σε κάθε επιτροπή μετέχει εκπρόσωπος των φοιτητών. Η αρμοδιότητα των Επιτροπών αυτών αφορά θέματα σπουδών, φοιτητικής μέριμνας, έρευνας, διοικητικά, οικονομικά, τεχνικά, πόρων, σχεδιασμού, ανάπτυξης.

■ Ανάδειξη της Γενικής Συνέλευσης ως του ανώτατου συλλογικού οργάνου του Τμήματος, με βασικές αρμοδιότητες τη χάραξη της πολιτικής του Τμήματος, τον τακτικό απολογιστικό έλεγχο δραστηριοτήτων και τη γενική εποπτεία λειτουργίας του.

■ Διεύρυνση της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου του Τμήματος, με τη συμμετοχή :

α) Του Αναπληρωτή Προέδρου του Τμήματος

β) τριών μόνιμων μελών ΔΕΠ, εκτός της βαθμίδας του Καθηγητή

γ) του Προϊσταμένου Γραμματείας του Τμήματος και

δ) ενός επιπλέον φοιτητή.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει ως βασικές αρμοδιότητες την εξειδίκευση και εφαρμογή των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος και την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας και της απρόσκοπτης εξέλιξής του.

■ Συμμετοχή όλων των μελών της Πανεπιστημιακής Κοινότητας στην εκλογή των οργάνων διοίκησης. Εκλόγιμοι για τα διάφορα όργανα διοίκησης είναι οι μόνιμοι Καθηγητές. Σε περίπτωση έλλειψης ικανού αριθμού υποψηφιοτήτων από τη βαθμίδα του μόνιμου Καθηγητή, εκλόγιμοι θα είναι και οι μόνιμοι Αναπληρωτές Καθηγητές και αν ελλείπουν και αυτοί τότε εκλόγιμοι είναι και οι μόνιμοι Επίκουροι Καθηγητές.

4. Προσωπικό

Οι διαδικασίες στελέχωσης των Πανεπιστημίων με ΔΕΠ και ορισμένες συναφείς ρυθμίσεις έχουν δημιουργήσει προβλήματα. Επιλογές του παρελθόντος προκάλεσαν αλληπάλληλες δικαστικές αποφάσεις και νομοθετικές τροποποιήσεις. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων προτείνονται τα ακόλουθα:

- Δημιουργείται δευτεροβάθμιο όργανο κρίσης για την εκλογή μελών ΔΕΠ, το οποίο συγκροτείται από μέλη ΔΕΠ των ομοειδών Τομέων ή Τμημάτων όλων των Πανεπιστημίων της χώρας. Η παραπομπή μιας εκλογής στο όργανο αυτό γίνεται μετά από γνώμη της Νομικής Υπηρεσίας του Πανεπιστημίου και απόφαση του Πρύτανη, είτε μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, είτε μετά από ερώτημα του Πρύτανη, όταν έχουν παρεισφρύσει στη διαδικασία της εκλογής νομικά σφάλματα.

- Η εκλογή σε οποιαδήποτε βαθμίδα ΔΕΠ γίνεται με ανοικτή διαδικασία. Τα μέλη ΔΕΠ μετά από μία αρχική, χωρίς μονιμότητα, θητεία κρίνονται για μονιμοποίηση. Σε περίπτωση αρνητικής κρίσης είναι δυνατή η χορήγηση μιας ακόμη θητείας, στο τέλος της οποίας επανακρίνονται για μονιμοποίηση. Αν υπάρξει και πάλι αρνητική κρίση επαναπροκηρύσσονται οι αντίστοιχες θέσεις. Η μονιμοποίηση δεν ισχύει για τη βαθμίδα του λέκτορα. Κατ' εξαίρεση κατά την πρώτη τριετία από την εφαρμογή του νέου νόμου παρέχεται η δυνατότητα μονιμοποίησης στη βαθμίδα του λέκτορα στα νέα Πανεπιστήμια.

- Τα μόνιμα μέλη ΔΕΠ διατηρούν τη μονιμότητά τους όταν εκλεγούν σε ανώτερη βαθμίδα στο Πανεπιστήμιο όπου υπηρετούν ή σε νέο Πανεπιστήμιο. Η μετάκληση μόνιμου μέλους ΔΕΠ σε νέο Πανεπιστήμιο επιτρέπεται για όλες τις βαθμίδες του ΔΕΠ. Το μετακαλούμενο μέλος ΔΕΠ διατηρεί τη μονιμότητά του.

- Κάθε Πανεπιστήμιο καταρτίζει τριετές πρόγραμμα πλήρωσης θέσεων ΔΕΠ κατά Τμήμα. Ο συνολικός αριθμός θέσεων ΔΕΠ κατά Πανεπιστήμιο, που προκύπτει από τον προγραμματισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη από το Υπουργείο Παιδείας για τη χορήγηση των σχετικών πιστώσεων. Οι πιστώσεις κατανέμονται από το Πρυτανικό Συμβούλιο στα Τμήματα και από το Διοικητικό Συμβούλιο κάθε Τμήματος στους Τομείς. Το Πρυτανικό Συμβούλιο έχει τη δυνατότητα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρακρατεί τις αναγκαίες πιστώσεις και να προκηρύσσει περιορισμένο αριθμό θέσεων ΔΕΠ, οι οποίες εξυπηρετούν τη γενικότερη πολιτική του Πανεπιστημίου. Η προκήρυξη θέσης ΔΕΠ γίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος, μετά από σύμφωνη γνώμη της Γενικής Συνέλευσης του αντίστοιχου Τομέα.

- Παρέχεται η δυνατότητα στους υπηρετούντες μη διδάκτορες επιμελητές, βοηθούς και επιστημονικούς συνεργάτες να ενταχθούν σε ειδικές προσωποπαγείς θέσεις και να μονιμοποιηθούν αμέσως, μετά από κρίση. Επίσης παρέχεται στους Ειδικούς Μεταπτυχιακούς Υποτρόφους η δυνατότητα ένταξης στο ΕΕΠ μόνο στα νέα Πανεπιστήμια, μετά από κρίση.

■ Εισάγεται ο θεσμός των θέσεων ΔΕΠ μερικής απασχόλησης. Όσοι καταλαμβάνουν τις θέσεις αυτές έχουν περιορισμένα δικαιώματα σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη του ΔΕΠ. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα πρόσληψης με σύμβαση ορισμένου χρόνου, ειδικών επιστημόνων με καταξιωμένο επιστημονικό και επαγγελματικό έργο για την κάλυψη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών αναγκών. Τη σχετική απόφαση παίρνει το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος, μετά από πρόταση του αντίστοιχου Τομέα. Στα πλαίσια της ενίσχυσης των νέων Πανεπιστημίων παρέχεται σ' αυτά η δυνατότητα να αναθέτουν διδακτικό και ερευνητικό έργο σε συνταξιούχους καθηγητές.

4. Μεταπτυχιακές σπουδές

Η ουσιαστική ανυπαρξία μεταπτυχιακών σπουδών στη χώρα μας οδηγεί σε επιστημονική μετανάστευση, δυσχεραίνει την ανάπτυξη της έρευνας και λειτουργεί ανασταλτικά για την επιστημονική, την τεχνολογική, την οικονομική και την πολιτιστική ανάπτυξη. Γυροβλέπεται να λειτουργήσουν προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών που αναπτύσσονται σταδιακά, (τόσο ως προς τον αριθμό των φοιτητών όσο και ως προς τον αριθμό των προγραμμάτων) ανάλογα με τη δημιουργία των αναγκών προϋποθέσεων, με βάση τα ακόλουθα:

■ Η δομή των μεταπτυχιακών σπουδών καθορίζεται σε γενικά πλαίσια. Κάθε Πανεπιστήμιο συμπληρώνει τα πλαίσια αυτά ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιομορφίες του κάθε μεταπτυχιακού προγράμματος. Κάθε Πανεπιστήμιο και κάθε Τμήμα μπορεί να καθορίζει τη δομή, τα επίπεδα, τη διάρκεια και το είδος των μεταπτυχιακών του σπουδών.

■ Η έγκριση λειτουργίας ενός μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών γίνεται από τη Σύγκλητο μετά από γνωμοδότηση ειδικής επιτροπής μεταπτυχιακών σπουδών του Πανεπιστημίου, εφόσον εξασφαλίζονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενός υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών. Βασικές προϋποθέσεις είναι η ύπαρξη ερευνητικής δραστηριότητας και επαρκούς επιστημονικού προσωπικού συναφών ειδικοτήτων, η αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή και η κοινωνική ζήτηση και χρησιμότητα του προγράμματος.

■ Τα κριτήρια για την επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών καθορίζονται από το ίδιο το Πανεπιστήμιο. Σ' αυτά περιλαμβάνεται ο βαθμός του πτυχίου, η επίδοση στις προπτυχιακές σπουδές στα σχετικά με την ειδίκευση προπτυχιακά μαθήματα, η επίδοση σε διπλωματική εργασία, η ερευνητική εμπειρία, η λοιπή επιστημονική δραστηριότητα, και η γνώση ξένων γλωσσών.

■ Μεταπτυχιακή διδασκαλία μπορούν να αναλαμβάνουν, με απόφαση του Τμήματος, μέλη ΔΕΠ. Σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να καλούνται επιστήμονες ιδιαίτερου κύρους που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις ή εμπειρία στο αντικείμενο του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών. Η συνολική διδακτική απασχόληση των μελών ΔΕΠ σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη απ' αυτή που έχουν στο προπτυχιακό πρόγραμμα.

■ Δύο ή περισσότερα τμήματα ενός ή περισσότερων Πανεπιστημίων μπορούν να οργανώσουν διατμηματικά ή διαπανεπιστημιακά προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών.

■ Η κρατική χρηματοδότηση των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών γίνεται με επιχορήγηση των Πανεπιστημίων. Ο καθορισμός των επιστημονικών περιοχών, για τις οποίες θα προβλέπονται οι επιχορηγήσεις, γίνεται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας μετά από προτάσεις των Πανεπιστημίων και γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας.

5. Έρευνα και σύνδεση με την παραγωγή

Τα Πανεπιστήμια στη σημερινή εποχή δεν είναι απλώς ιδρύματα μετάδοσης γνώσης, αποκομμένα από το κοινωνικό γίγνεσθαι. Η διδακτική και ερευνητική λειτουργία τους εντάσσεται στην ευρύτερη κοινωνική διαδικασία και διασυνδέεται με την παραγωγή, σε μια συνεχή σχέση αμφίδρομης ανατροφοδότησης. Η σχέση αυτή βοηθεί στην αναβάθμιση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών λειτουργιών των Πανεπιστημίων, με την κάλυψη μέρους των αναγκών τους από πόρους που προέρχονται από όλους τους τομείς της παραγωγής. Έτσι τα Πανεπιστήμια θα συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των διαφόρων κλάδων της οικονομίας μας στο συνεχώς διευρυνόμενο τεχνολογικό και οικονομικό περιβάλλον της ευρωπαϊκής και της διεθνούς αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι τα Πανεπιστήμια συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους παραγωγικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς. Οι Τομείς, τα Εργαστήρια και τα πανεπιστημιακά ερευνητικά κέντρα αναπτύσσουν τις απαραίτητες πρωτοβουλίες για την ανάληψη ερευνητικού έργου από τους παραγωγικούς φορείς. Ειδικότερα:

■ Ανάπτυξη γνωστικών αντικειμένων

α) Διεύρυνση των γνωστικών αντικειμένων των Πανεπιστημιακών Τμημάτων με ειδικότητες που αφορούν τεχνολογίες αιχμής.

β) Δυνατότητα χρησιμοποίησης ειδικών στελεχών από βιομηχανικές επιχειρήσεις, κατασκευαστικές εταιρείες, Τράπεζες, υπηρεσίες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

γ) Ανάπτυξη Πανεπιστημιακών Τμημάτων που να συνδυάζονται με τις ανάγκες της τοπικής παραγωγής, της πολιτιστικής παράδοσης και της περιφερειακής ανάπτυξης.

■ Καινοτομία

α) Προσδιορισμός δραστηριοτήτων ειδικής χρηματοδότησης για την απόκτηση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων υψηλής τεχνολογίας.

β) Εισαγωγή στο Πρόγραμμα Σπουδών (όπου ενδείκνυται) οικονομικών, τεχνολογικών, νομικών, και οργανωτικών θεματικών ενοτήτων για τη λειτουργία των

επιχειρήσεων, με στόχο την ανάδειξη νέων επιχειρηματιών και στελεχών και την ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος.

γ) Ενθάρρυνση των Πανεπιστημίων στη δημιουργία πειραματικών καινοτόμων επιχειρήσεων και την παροχή οργανωτικής βοήθειας, είτε αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

■ Πληροφόρηση

α) Δημιουργία στα Πανεπιστήμια προγραμμάτων ενημέρωσης τοπικών επιχειρήσεων και ΝΠΔΔ σε θέματα χρηματοδότησης, marketing, εξαγωγών, τεχνολογίας, κλπ.

β) Δημιουργία τραπεζών πληροφοριών για την ενημέρωση των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων και την προώθηση των επενδύσεων στην περιφέρεια.

γ) Ενθάρρυνση επαφών και συστηματικής συνεργασίας των Πανεπιστημίων με τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα για την επιλογή, διαμόρφωση και ανάπτυξη θεμάτων μεταπτυχιακών μελετών.

■ Κίνητρα

α) Σε περίπτωση συμμετοχής μελών του ΔΕΠ σε ερευνητικές δραστηριότητες που προκύπτουν από τη σύνδεση ενός Πανεπιστημίου με την παραγωγή, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί ανωτάτου ορίου αποδοχών.

β) Παρέχονται ειδικά φορολογικά και άλλα κίνητρα στις επιχειρήσεις που ενισχύουν τα Πανεπιστήμια με μηχανολογικό εξοπλισμό ή συνεργάζονται μαζί τους σε ερευνητικά προγράμματα. Παράλληλα παρέχεται η δυνατότητα χρηματοδότησης των Πανεπιστημίων ή και μελών ΔΕΠ με κεφάλαια καινοτομικού χαρακτήρα.

γ) Στη νέα μορφή χωροταξικής οργάνωσης της διασύνδεσης των Πανεπιστημίων με την παραγωγή, που προσδιορίζεται από τα Τεχνολογικά και Επιστημονικά Πάρκα και τις Τεχνοπόλεις, παρέχεται ενίσχυση για τη συστέγαση πανεπιστημιακών ερευνητικών κέντρων και εργαστηρίων και επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, καθώς και για τη στήριξη της τοπικής παραγωγής, με την ίδρυση πυρήνων έρευνας και ανάπτυξης, κατάρτισης στελεχών, εξειδικευμένης έρευνας των διαθέσιμων πρώτων υλών, διερεύνησης αγοράς κλπ.

6. Σπουδές και φοιτητικά θέματα

Οι πανεπιστημιακές σπουδές διεθνώς σήμερα χαρακτηρίζονται από ευελιξία και συγκλίσεις με παράλληλη διατήρηση της φυσιογνωμίας και της ιδιαιτερότητας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η αυξημένη κινητικότητα φοιτητών, μελών ΔΕΠ και πτυχιούχων στον Ευρωπαϊκό και στο διεθνή χώρο απαιτεί ευελιξία στις σπουδές, κατάλληλη πληροφόρηση και αντιστοίχιση των παρεχόμενων τίτλων.

■ Οι σπουδές διαρθρώνονται σε ευέλικτα προγράμματα που παρέχουν δυνατότητες ανάπτυξης κατευθύνσεων σε σύγχρονα γνωστικά αντικείμενα. Διαρθρώνονται κατά τρόπο που να διευκολύνει την κινητικότητα των φοιτητών μεταξύ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής και αυτών της αλλοδαπής. Στις περιπτώσεις αυτές παρέχονται και ειδικά κίνητρα.

■ Ενοποιείται το ΔΙΚΑΤΣΑ και το Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης και μετασχηματίζονται σε ένα Εθνικό Κέντρο Πανεπιστημιακής Αναγνώρισης, που είναι αρμόδιο για:

α) Την αναγνώριση κάθε είδους αλλοδαπών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των τίτλων που χορηγούν, ως ισότιμων προς αυτούς των αντίστοιχων ιδρυμάτων της ημεδαπής, με εκσυγχρονισμένες μεθόδους και απλουστευμένες διαδικασίες.

β) Την αναγνώριση της αντιστοιχίας των βαθμίδων του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της αλλοδαπής με αυτές της ημεδαπής.

γ) Την πληροφόρηση για τις σπουδές στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής.

Για να ανταποκριθεί στις αυξημένες ευθύνες και αρμοδιότητές του το Κέντρο αυτό πλαισιώνεται με εισηγητικές επιτροπές κατά επιστημονική περιοχή, τις οποίες συγκροτεί το ίδιο από καταλόγους μελών ΔΕΠ που προτείνουν τα αντίστοιχα πανεπιστημιακά τμήματα. Στο Κέντρο δημιουργείται τράπεζα δεδομένων και αναπτύσσεται το αναγκαίο δίκτυο για τη συγκέντρωση και ανταλλαγή πληροφοριών σε εθνική κλίμακα, αλλά και διεθνώς, για θέματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

■ Μετατρέπεται το Ι.Κ.Υ. σε εθνικό φορέα υποτροφιών που λειτουργεί ως Ν.Π.Δ.Δ., με ειδικό ευέλικτο σύστημα δημοσίου λογιστικού, ώστε να:

α) Χορηγεί τις υποτροφίες του Ελληνικού Κράτους σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, καθώς και σε μαθητές και σπουδαστές όλων των βαθμίδων και μορφών της εκπαίδευσης.

β) Συντονίζει σε εθνικό επίπεδο όλες τις υποτροφίες που χορηγούνται σε έλληνες φοιτητές ή μαθητές από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, από άλλα κράτη, από διεθνείς οργανισμούς και από φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

γ) Συγκεντρώνει, ταξινομεί και παρέχει στους ενδιαφερόμενους κάθε σχετική πληροφορία. Και συνεργάζεται με τὰς αντίστοιχους φορείς άλλων κρατών.

■ Εκλογικεύεται και αντικειμενικοποιείται το σύστημα μετεγγραφών των φοιτητών, ώστε:

α) Από τα Πανεπιστήμια της αλλοδαπής μετεγγράφονται (ποσοστό 5%) σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής, μόνον μέσω εξετάσεων, όσοι έχουν περατώσει επιτυχώς το σύνολο των μαθημάτων των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων σπουδών στο Πανεπιστήμιο της αλλοδαπής, και

β) από Πανεπιστήμια του εσωτερικού οι φοιτητές μετεγγράφονται σε άλλα (ποσοστό 10%) στο πρώτο εξάμηνο, με βάση την οικογενειακή τους κατάσταση και αποδεδειγμένους λόγους υγείας.

■ Αναπτύσσεται πλήρες σύστημα βιβλιοθηκών, και ενισχύεται η δημιουργία τυπογραφικών εγκαταστάσεων σ' όλα τα Πανεπιστήμια.

■ Παρέχεται η δυνατότητα αμοιβής προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών που συμμετέχουν σε εκπαιδευτικό ή ερευνητικό, ή διοικητικό έργο των Πανεπιστημίων.

7. Πανεπιστημιακά Ιδρύματα Εφαρμογής

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν είναι σήμερα ενιαία αν και αυτό προβλέπεται νομοθετικά. Η ύπαρξη διαφορετικών επαγγελματικών δικαιωμάτων για ταυτόσημες ειδικότητες που προέρχονται από τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ, η διάκριση μεταξύ πτυχιούχων ΑΕΙ και ΤΕΙ στη δημόσια διοίκηση κλπ. αφήνουν την εντύπωση που δέχτηκε πρόσφατα και η Επιτροπή για τα μη κρατικά ΑΕΙ, ότι δηλαδή τα ΤΕΙ δεν καλύπτονται από τη διάταξη του Συντάγματος για τα Ανώτατα Ιδρύματα. Ωστόσο, στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά του 1993, το γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων προβλέπει ότι η μεταλυκειακή εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών εντάσσεται την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επομένως η διάκριση του Συντάγματος μεταξύ Ανωτάτων και Ανωτέρων Σχολών δεν θα είναι στο μέλλον εφαρμόσιμη. Οι ειδικότερες προτάσεις για την εξέλιξη αυτή είναι οι ακόλουθες:

■ Ιδρυση Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων Εφαρμογής (ΠΙΕ) που θα είναι Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, πλήρως αυτοδιοικούμενα κατά το Σύνταγμα ως ΝΠΔΔ, και θα παρέχουν πτυχία ισότιμα με αυτά των Πανεπιστημίων.

■ Οι πτυχιούχοι των ΠΙΕ θα προσλαμβάνονται στο δημόσιο τομέα με ενιαία κριτήρια με τους αποφοίτους των Πανεπιστημίων. Δηλαδή θα καταργηθούν οι διακρίσεις μεταξύ δημοσίων υπαλλήλων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (Π.Ε.) και τεχνολογικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.) και θα υπάρχουν μόνο υπάλληλοι Ανώτατης Εκπαίδευσης (Α.Ε.).

■ Οι σπουδές στα ΠΙΕ θα διαρκούν από 6 έως 8 εξάμηνα, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής άσκησης, και οι απόφοιτοι των ΠΙΕ θα μπορεί να γίνονται δεκτοί στα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών των Πανεπιστημίων.

■ Για την καλύτερη οργάνωση και διοίκηση των ΠΙΕ εφαρμόζονται τα πιο εξελιγμένα διεθνή πρότυπα, τα οποία προβλέπουν τη διάκριση του εκπαιδευτικού από το διοικητικό έργο. Το οργανωτικό αυτό σχήμα επιτρέπει τη συμμετοχή και των κοινωνικών εταίρων στη διοίκηση των ιδρυμάτων και διευκολύνει τη σύνδεση των ΠΙΕ με την παραγωγή. Ασφαλώς τα εκπαιδευτικά ζητήματα θα αντιμετωπίζονται αποκλειστικά από όργανα της ακαδημαϊκής κοινότητας.

■ Το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΠΙΕ έχει τυπικά και ουσιαστικά προσόντα ανάλογα με αυτά των Πανεπιστημίων. Για όλες τις θέσεις ΔΕΠ θα απαιτείται διδακτορικό δίπλωμα, ενώ συνεκτιμάται το επιστημονικό και επαγγελματικό έργο των υποψηφίων κατά τρόπο ώστε να εξυπηρετείται ο χαρακτήρας των σπουδών εφαρμογής στα ιδρύματα αυτά. Το εκπαιδευτικό έργο στα εργαστήρια θα πραγματοποιείται και με τη βοήθεια ειδικού διδακτικού προσωπικού.

■ Μεταβατικές ρυθμίσεις θα κατοχυρώνουν:

α) Την ένταξη του κάθε είδους προσωπικού των ΤΕΙ στα ΠΙΕ

β) τη δυνατότητα συνέχισης των σπουδών των αποφοίτων και σπουδαστών των ΤΕΙ στα ΠΙΕ.

γ) την ισοτιμία των επαγγελματικών δικαιωμάτων των πτυχιούχων των ΤΕΙ με αυτά των ΠΙΕ, μετά την απόκτηση εμπειρίας επί ορισμένο χρόνο.

VII. ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αποστολή της Πολιτείας είναι η εξασφάλιση Δημόσιας Παιδείας υψηλής ποιότητας για όλους τους πολίτες, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και στην επαγγελματική κατάρτιση. Παράλληλα όμως αναγνωρίζεται η δυνατότητα λειτουργίας ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων όλων των βαθμίδων, τα οποία λειτουργούν υπό κρατική εποπτεία, με αυστηρές προδιαγραφές και σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος και των Νόμων, όπως προσδιορίζονται από τις ακόλουθες ειδικότερες προτάσεις.:

■ Ειδική πρέπει να είναι η μεταχείριση των μονάδων εκπαίδευσης ή κατάρτισης μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Τα μη κρατικά εκπαιδευτήρια όλων των βαθμίδων πρέπει να παρέχουν υποχρεωτικά υποτροφίες για δωρεάν φοίτηση σε ένα ποσοστό των διδασκομένων. Τα κίνητρα για τις ιδιωτικές επενδύσεις επεκτείνονται και στις ιδιωτικές μονάδες εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

■ Για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση προβλέπονται τα ακόλουθα:

α) Οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι προδιαγραφές (υποδομή, προσόντα ιδρυτών, προσωπικό), για τη λειτουργία ιδιωτικών σχολείων καθορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, που χορηγεί και μπορεί να ανακαλεί τις σχετικές άδειες, και τα εποπτεύει.

β) Η διδασκαλία επιπλέον μαθημάτων στα ιδιωτικά σχολεία είναι δυνατή, μετά όμως την πλήρη κάλυψη του προγράμματος που ισχύει γενικά για όλα τα σχολεία.

γ) Η εργασιακή σχέση των ιδιωτικών εκπαιδευτικών διέπεται από διατάξεις που τους εξασφαλίζουν την απρόσκοπτη εκτέλεση των καθηκόντων τους, χωρίς να οδηγείται στην τήρηση ο ιδιωτικός χαρακτήρας της σχετικής σύμβασης εργασίας. Οι ιδιορρυθμίες που παρουσιάζουν τα μαθήματα ειδικότητας στα ΕΠΛ, τα ΤΕΛ και τις ΤΕΣ επιτρέπουν ειδικές ρυθμίσεις για το εκπαιδευτικό προσωπικό τους.

■ Η ιδιωτική τριτοβάθμια εκπαίδευση θα αποτρέψει τη διαρροή συναλλάγματος και ανθρώπινου δυναμικού, θα συμβάλει στην ανάπτυξη της ακαδημαϊκής διδασκαλίας και έρευνας, και θα ενισχύσει την αμίλλα με τα κρατικά Πανεπιστήμια και ΠΙΕ. Με δεδομένη τη διατύπωση του άρθρου 16 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα πορίσματα της ειδικής επιτροπής που συγκροτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας για τις δυνατότητες ίδρυσης και λειτουργίας μη κρατικών ΑΕΙ, και με βάση τη διεθνή εμπειρία οι ακόλουθες προτάσεις προσδιορίζουν τις σημερινές δυνατότητες:

α) Ίδρυση μη κρατικών Πανεπιστημίων και ΠΙΕ από Ν.Π.Δ.Δ., Ο.Τ.Α. και Ν.Π.Ι.Δ..

β) Λειτουργία Παραρτημάτων αναγνωρισμένων Πανεπιστημίων της αλλοδαπής.

Η χορήγηση και ανάκληση των αδειών θα γίνεται με πράξεις του Υπουργού Παιδείας και μετά από γνωμοδότηση υψηλής στάθμης ακαδημαϊκού οργάνου, το οποίο θα αποφαινεται

για τους σχετικούς όρους, καθώς και για τα προσόντα του διδακτικού προσωπικού, τα προγράμματα σπουδών, την απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή, τη φερεγγυότητα των φορέων, την επιλογή φοιτητών, την πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τη χορήγηση των πτυχίων.